

Gulvteppeproduksjon ved Trondhjems Tugthus på 1800-tallet

Gulvtepper omtales ved Trondhjems Tugthus i 1776. "Tepper er vævede og strikkede Tøier som lægges over Borde, Stole, Senge, paa Gulvet m.m. Sædvanligen er de af Uldgarn ofte med Kjæde eller islæt(innslagstråden) av Bomuld, sjeldnere av Silke. Meget simple tepper forfærdiges af Kohaar. Hestedækkener, Haartæpper, islandske Gulvtæpper er grovt Toi af Kohaar eller andre deslige Haar. Man udvasker dem, karter eller filter dem saa godt det lader sig gjøre, spinder dem i Traade af en liden Fingers Tykkelse, tvinder dem og væver af dem paa Lærredsmåner et Tøi, som er 1 – 1/8 Alen bredt og 60 Alen og derover langt og som bruges til Gulvtæpper og Hestedækkener og til Sengetæpper for fattige Folk". Fram til 1830 hadde Trondhjems Tugthus "baade med Hensyn til Arbeidsdriften og i enhver anden Henseende befundet sig i en forsømt og mislig Tilstand". I 1829 fikk man ansatt en ny overinspektør og en kyndig fabrikkmester, så man fikk skikk og orden på arbeidsdriften igjen. Fra 1830 drev man blant annet med veving av grove *ulne* og *linned tøy* til *gang-, sengklær og gulvklær*.

Ved Kong Carl Johans Arbeidsstiftelse i Trondhjem (1818 – 1840) skulle man skaffe arbeidsfortjeneste for fattige og sørge for fattige barns opplæring i nyttig arbeid. Arbeidsoppgavene skulle innskrenkes til alminnelige arbeidssysler, slik som:

- Karding
- spinning
- søm
- strikking
- veving
- fremstilling av fiskeredskaper og gulvmatter
- kurvfletting

Straffeanstalten Christiansands Tugthus ble opprettet i 1789. De mannlige fangene ble blant annet satt til karding og spinning av hår og til å veve hårklede til hestedekkenere og gulvtepper. I 1828 ble det for eksempel produsert 1826 Alen Uld til Haarklæde til Gulvtæpper, Heste- og Sengedækkener. Fangene ved Christiansands Tugthus fikk ikke noen betaling for sitt arbeid og arbeidstiden var i 1830-årene på 10,5 timer per dag.

Det ble også fremstilt gulvtepper i Bergen og Christiania i perioden 1800 – 1840. I perioden 1820-1840 produserte Christiania Tugthus gulvklæde af Nødehaar, Uld eller begge dele". I 1829 ble det ved Christiania Tugthus produsert 2203 alen gulvklæde og i 1840 ble det fremstilt 7434 alen gulvklæde. Ved arbeidsanstalten Prinds Christian Augusts Minde i Christiania (1809 – 1880) ble det også produsert gulvtepper, og i 1841 måtte fattigkommisjonen gå ned i pris på sine produkter ettersom man lå inne med store lagre av varer som klede, sengetepper, hestedekkenere og gulvtepper.

Bergens Arbeidsanstalt (1810 – 1842) var ikke en tvangsarbeidsanstalt, men her kunne fattige få arbeid inntil de kunne få noe mer innbringende andre steder. I 1824 var 8 av 10 vevstoler i drift, og på disse ble det blant annet vevd gode lerreter, ullvarer og brede gulvtepper av hår og grov ull. I 1831 ble det produsert 114 3/3 alen Gulvtæppetøi (ingen informasjon om hva Gulvtæppetøiene er laget av, men jeg antar de fortsatt ble vevd av hår og grov ull).

I Storbritannia og i Amerika var teppehekling et populært håndverk på 1800-tallet. Slike filletepper var en del av livet på landet og i industribyene i Nord-England. Framstillingen av disse teppene var en

sosial aktivitet hvor hele familien deltok. Mannen i huset lagde som regel selv rammen og heklenålen. Mønsteret ble tegnet opp på rammebunnen med en kullstift. Bunnen var som regel en striesekk. Barna klippte opp remser av gamle klær og filler. Heklerammene var så store at flere kunne arbeide med teppet samtidig. Se vedlagte bilde fra slutten av 1800-tallet i New England. Designen er laget i ullremser på striebunn (99 x 95 cm).

Kilder

Norsk tekstil bind I, av Sigurd Grieg, forlagt av Johan Grundt Tanum 1948.
Teppehekling, Ann Davies og Emma Tennant, Boksenteret forlag 1996. Bildet er avfotografert fra deres bok.